

# UČITELJSKI LIST

GLASILO „ZVEZE SLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV V TRSTU“.

Izhaja l., 10. in 20. vsakega meseca. — Slovenski rokopisi naj se pošiljajo na uredništvo v Sežani na Krasu, hrvaški na naslov: Vinko Šepič, nadučitelj u. Buzetu. — Izdaja „Zveza slovanskih učiteljskih društev v Trstu“, za uredništvo odgovoren Silvester Pertot. — List je za člane izdajateljice brezplačen, naročnina za nečlane L. 24.— Upravištvo v Trstu, ulica Molin grande 16, l. n. — Tekoči poštni račun. — Tiska Tiskarna Edinost v Trstu.

Štev. 1

V Trstu, dne 1. januarja 1922.

Leto III.

*Stoj, ko drevo brez zavetja!  
Višji si — bolj te pretresa vihar,  
višji si — bližji nebeški ti žar,  
dalj gre oko . . .*

Kako ti je pri srcu, tovariš, ko zreš mladi zarji nasproti? Glej, nagnil se je zaton in ugasnil in mlada luč sije izza njega! Ali si se vprašal to uro, odkod prihajaš? Ali si se vprašal, kam si namenjen v neznano daljo? Ali si pogreznil oko sam vase in pogledal, kaj drhti v globinah?

Kakor v zrcalu te vidim, tovariš, kakor na dnu jasne vode! Vidim te: v višine upiraš pogled, poln nerazdetih skrivnosti, plapolajoč hrepenen in pričakovanj, da ti je srce kakor razrita rana. Vidim te: delu si se predal, od jutra do noči si zagreben vanj, mnogokrat v pozne ure, ko diha drugod pokoj. Tiho so ti dogoreli plameni hrepenenja, srce se je umirilo, velika pričakovanja ne pojo več v njem, le gorak sij ga oživlja. Miren je ta sij, toda silen kakor solnce, da ti daje moči, kadar pešaš pod težo. Kruha iščeš, grenkega in trosiš svoje energije, kakor bi jim ne bilo dna. Živeti hočeš in živeti morajo tisti, ki so ti dragi, ki so ti blizu. Boriš se z življenjem in čutiš, kako ti je sovražno. Ah, ko bi ne bilo mejá tvojim silam! Ko bi ne bilo teh neizprosni okov, ki oklepajo srce!

Vidim te: moči ti sreblje! Tiho skrivaj, kapljo za kapljo! V obrazu se ti pozna, v očeh, ki izgubljajo svoj svit, na čelu, ki je razbrzdan od živ-

ljenja, v tvojem srcu se bere, ker je izmučeno v razočaranjih in prevarah, ker je razdejano v trpljenju. Vidim te in vem: tudi ti si izmed tistih, ki so jim Sojenice nastlale na pot več trnja ko rož, tudi ti si, ki jim je usojeno, da se stiskajo k zidu, ko hodijo drugi pokonci.

Tovariš, dvigni oči! Preko sovranih sil gre naša pot! Kakor Faust, ki je otel kopno valovom, ustvarjamo tudi mi novo zemljo. Delo je naš delež, mučno delo, ki nam ne siplje bogastev, komaj da nam daje kruha za silo. Ne branimo se dela, ne bojimo se ga, vemo, da njegova vrednost neprestano raste, od davnih vekov do danes. Zato dvigni oči, tovariš, ne izgublaj vere vase, ne stiskaj se k zidu pred velikimi tega sveta! Nič nisi manjši kot oni, če se sam ne izdajaš, zakaj ideal človekove enakosti je nesmrten. Nikdar ga niso mogle temne sile zasenčiti, vedno zopet je zasijal izpod grobnih plošč in vedno čistejši je njegov svit. Zato dvigni oči, tovariš in stopi med male in jim povej, naj ne klonijo glav! Vsadi jim v srce zavest te velike, rešilne resnice, ki jim bo vlivala moči v najtežjih preizkušnjah! Vzgoji bojivnike, ki jim bo šla pot navzgor, kliči iz mrtve snovi sile, ki bodo zmagoslavje novega življenja! Potrebne so tvoje roke, da vstanemo iz nižin teh dni, da vstanejo rodovi, ki pridejo, zakaj človečanstvo je visoko nad prepadi strasti in zlobe, ki tavamo v njih podobni bednim slepcem . . .

## ŠOLSKA OBČINA

O tej novi pridobitvi na modernem šolskem polju mi ne bo mogoče govoriti s tako gotovostjo, kakor o kaki splošno priznani pedagoški dobrini, uvedeni že davno v šolo. Premotriti hočem gornji pedagoški pojav za danes samo s teoretskega stališča in pokazati njegove uspehe v toliko, v kolikor so se pokazali drugod.

V prvi vrsti moram povdariti, da je šolska občina praktični del družabne (socialne) in državljanske vzgoje, katera je veja socialne pedagogike, ki je zadobila s časom obsežnih tal in tvori danes velik del splošne pedagogike. Kerschensteiner pravi, da ni razločka med socialno in splošno vzgojo. Vsa vzgoja mora stremiti in se stekati v socialno vzgojo.

Kakor veliko drugih pedagoških novosti, je tudi šolska občina ameriškega izvora. V

Ameriki imajo uvedeni v šolo dve taki ustanovi, in sicer «school city» (šolsko občino) in «self government» (samovlado). Misli individualistične vzgoje je sledila, najprej v Ameriki misel skupne, ali boljše: človečanske vzgoje. Kapitalizem in izkoriščanje sta nujni posledici individualnega liberalizma, kateri se pase brezvestno v Ameriki kakor v Evropi. Hlastanje za dobički brez ozira na sobrate, soljudi, je zavrtelo ves svet v divji ples. — Najzvestejši ameriški propagator ideje skupnevzgoje in pozitivist — pragmatist John Dewey, kateri je z drugimi misleci pedagogi zaokrenil smer vzgoje na navedeno pot.

Jasno je začrtal smer in ciljdružabne in državljanske vzgoje Kerschensteiner, ki pravi, da je cilj človečanske in državljanske vzgoje vresničenje skupnega življenja na etški podlagi. Obšir-



6 20 9 57 / 784



neje, naloga socialne vzgoje bodi, ljudstvo vzgajati tako, da služi njegovo dejanje in nehanje vede ali nevede, direktno ali indirektno preko držav še nedogledno oddaljenemu idealu skupne npravne bitnosti vse človeške družbe. V svoji knjigi «Pojem državljanske vzgoje»\*) se zelo ogreva za šolsko občino, katera se mu zdi ena izmed najvažnejših sredstev za dosego gori začrtanega cilja.

Šolska občina zasleduje smoter prave socialne vzgoje, vzgoje delavnosti, za šolo posebej discipline in zmožnosti. Prvi cilj šolske občine bi bila nazorna izpopolnitev socialne vzgoje.

Šolska občina navaja otroke h koristnemu delu za človeško družbo; uvede jih do spoznanja dolžnosti do družbe, pa tudi do zavesti, da znajo terjati od nje svoje pravice. V šolski občini spozna otrok, kako malenkosten, brezmočen je sam na sebi in koliko dobrot donaša vzajemno delo vse človeške družbe.

Dalje budi čut odgovornosti in soodgovornosti za samostojno delo in za vsak korak v življenju. Omejuje in ubija individualistične težnje in hotenja na račun sočloveka in družbe, vzgaja pa čut bratstva in enakosti.

Bodočemu preporodu človeštva mora biti prednik notranji etški preporod človeških duš.

Kakor govore poročila, so uspehi šolskih občin znatni. Moderna šola zahteva samozaposlitve otrok na vseh poljih šolskega pouka, ker le ta vzgaja otroke k samotvornosti in samoobvladanjju.

Zato prepuščajo ameriške šole vse upravljanje izključno šolski občini. Privzgojitev čuta samoodgovornosti in soodgovornosti sta jedro in namen šolske občine. Ona goji smisel za skupno, z medsebojno ljubeznijo prepojeno delo. Kaže nazorno vse mogoče pogrške in škodljivosti, katere človek lahko zagreši nasproti svojemu bližnjemu ali celotni družbi. Amerikansko poročilo pravi, da navaja otroke, katerih pogrške in slabosti se češče pojavljajo, vsa šolska občina h krepostnemu in pravemu življenju. Nudi jim pomoči, dokler ne prispejo na nivo npravnega življenja, dokler niso rešeni in utrjeni. Otroci, prežeti s čustvom medsebojne ljubezni, sami poučujejo manj nadarjene, ker se boje, da bi jih občina ne izgubila.

Naj omenim na tem mestu še ameriške otroške čitalnice, telovadna, pevska, stenografska, abstinentna i. dr. društva. Opozoritve je vreden poseben način upravljanja in uporabljajnja šolskih knjižnic v šolskih občinah in čitalnih klubih. Tamošnji šolski otroci prebirajo mladinske knjige ter jih potem presoajo in ocenjujejo čisto samostojno. Učitelji motrijo ves potek dela od strani in dajejo navodila, stavijo opombe le tam, kjer je to nujno potrebno. — Vsa gori nave-

dena društva zasledujejo v harmonski zvezi s šolsko občino isti cilj, namreč privzgojitev delavnosti in skupnega socialnega čuta v okvirju družbe.

Vsa šolska občina ima svoje sodišče, sestavljeno iz otrok in od njih voljeno. Kolike vzgojne in efektivne vrednosti je kazeno, narekovana in priznana od sodišča, mislim, da mi ni potreba obširneje razglabljeti.

Klic po delavni šoli prevpije vse ostale glasove moderne šole. V šolsko reformo v smislu delavne šole so posegli pedagogi mnogo energičneje, kakor v preosnovo v smislu umetniške vzgoje.

Delovna šola in šolska občina se izpopolnjujeta in tvorita združeni harmonsko enoto brez nasprotij.

Kakor si ne moremo misliti človeške družbe brez dela, tako bi bila tudi šolska občina brez zaposlitve in delavnega programa — nestvor, posebno, ker ima parolo: vsi za enega eden za vse ravno ona namen vcepiti otrokom smisel za skupno delo v korist človeški družbi.

Katero delo naj opravljajo člani šolske občine?

Odgovor je lahek!

Šolska občina mora dobiti gotov poslovni in delavni red, katerega sestavijo občinarji sami. V mešanih šolah bi se poverila, seveda po njih lastni iniciativi in izbiri, dečkom in deklicam primerna dela, za katera bi bili odgovorni. Taka dela bi bila: snaženje table, brisanje prahu, zračenje šolske sobe, pripravlanje krede, razdeljevanje zvezkov, nalivanje črnila, snaženje črnilnikov, pobiranje papirnih in drugih odpadkov, zalivanje cvetic, pozimi kurjenje šolske peči, po leti deška in dekliška dela na vrtu, upravljanje šolske knjižnice v modernem smislu, trganje listkov z dnevnega koledarja. S tem pa še ni izčrpan delavni program šolske občine. Ako ima učitelj smisel za pravo delovno šolo, bo priklopil tudi to k šolski občini, tako bosta delovali obe vzajemno še z večjimi uspehi. Šolsko-občinski red mora vsebovati posebne točke glede snažnosti in discipline, katerim se morajo vsi občinarji pokoriti, ker so jih sami sestavili. Volitve naj se vrše vsaj vsak mesec, da prehaja odgovornost in soodgovornost od osebe do osebe. Upravni odbor naj bo sestavljen iz več oseb, katerim poveri občina različne funkcije. O tem kako razdeli občina funkcije, naj sledi primer!

Kot odbornika (funkcionarja) za snažnost naj izvole občinarji, če ne gre drugače po učiteljevem namigu, najnemarnejšega šolarja. V svojem poslu bo siljen, da je v prvi vrsti on snažen in čist.

Z lepo urejeno in smotreno izvajano šolsko občino bi pridobila veliko šolska disciplina. Pa lica, ki še straši po nekaterih naših šolah, bi se umaknila. Na njeno mesto bi stopila moška samozavest šolarjev, kateri znajo sami ukazati in

\*) Der Begriff der Staatsbürgerlichen Erziehung. Teubner, Leipzig.



sami sebe obvladati. Tu bi bil pričetek toliko potrebne in zahtevane samovzgoje (Selbsterziehung).

Ne vem, če sem med razpravo dovolj povdarjal, da je šolska občina samostojna otroška ustanova, brez dalekosežnega in absolutističnega

vmešavanja. Učitelj bodi, kot mož, ki več zna, le stranski svetovalec. Drugače naj pusti otrokom prosto polje upravljanja, volitev, sestave in premembe reda, ker le tako pride glas in volja do veljave.

CIRIL DREKONJA.

## FÖRSTER O SAMOZATAJEVANJU

V stari Grčiji je bilo društvo pobožnih in preišljenih mož, ki so se imenovali Pitagorejci. Kdor je hotel vstopiti v njihov red, se je moral zaobljubi, da ne bo znil tekom treh let ni ene besede. Šele ko je prestal to preizkušnjo, je bil pripoznan, vreden, da postane Pitagorejec. Si li lahko predstavljate, čemu je bil stavljen ta pogoj? Menim, da radi tega, ker ni ničesar težjega, nego obvladati svoj jezik. Kdor zamore to, dokaže toliko duševne moči in samozatajevanja, da se mu tudi v najtežjih zadevah lahko zaupa. Kdor to zmore, je svoboden človek in ni več hlapec svojega jezika. Kaj pomaga vsa dobrosrčnost, če pa jezik ne sluša dobremu srcu? Največje nesreče in največje zmešnjave na svetu nastanejo radi neobvladanih jezikov. Radi nepremišljene psovke se ljudje medseboj streljajo in često se radi neumnega klepetanja rušijo davno sklenjena prijateljstva. Pred letom sem to omenil v nekem razredu, kar neka deklica globoko vzdihne: »Ah, da!« Gotovo je že sama spoznala, koliko težav nastaja vsled opravljenih jezikov in kako zlahka se izreče beseda, ki se še dolgo pozneje globoko obžaluje. In ni-li že odveč, da obvladuje velikega človeka oni mali košček mesa? Te ga bi si kratkomalo ne smeli dovoliti, temveč natanko preiskati vsako besedo, katero ima izreči naš jezik. Kdor tega ne stori, je podoben cesarju, ki prepušča vlado svojim lakajem.

Gotovo ste že vsi pametovali ono pesmico:

Und hütte deine Zunge wohl,  
Bald ist ein böses Wort gesagt,  
O Gott, es war nicht böse gemeint,  
Der andere aber geht und klagt.

Spomnite se le slučajev, ko se človeku zareče; prav pogosto radi tega, ker je od drugih razdražen. Večkrat se izrečejo v takih slučajih take besede, ki so nam sicer popolnoma neznanne in radi katerih se pozneje čudimo, da smo jih izrekli.

V jezi menimo, da mora slaba beseda na dan zato, da smo olajšani — v resnici pa naše stališče s tem le otežimo in često moramo vse življenje nositi posledice ene same ure.

Kaj nam je torej storiti? Najbolje bi bilo, ko bi poskusili tri leta popolnoma molčati. S tem bi se šele naučili česa. Toda to bi bilo pač pretežavno. Kaj pa, ko bi se ustanovil red, v katerega bi imel vstopiti le oni, ki bi tekom enega meseca ne znil ni ene besede, kadar bi v njem kuhala jeza? Ali pa, ki bi ne odgovoril na nobeno psovko? Pozneje bi prišla na vrsto vaja jezika. Koliko si domišljujete, ako preplezate vrv desetkrat zaporedoma in ako imate močne mišice — verjemite mi pa, da je treba mnogo večje moči, da si zadobimo močno jezikovno mišičje, nego, da si zadobimo močne roke in močna meča, kakor kak atlet v cirkusu.

Ali veste, kaj je napravil Julij Cesar, da bi se obranil prenačelnih besed? — Kadar ga je po-

padla jeza, je — predno je izpregovoril — prešel do dvajset. To je izvrstno sredstvo, katerega priporočam vsakemu, ki ga potrebuje.

Vzemimo drug slučaj. Spomnite se onih besed:

Der andere aber geht und klagt!

Kedaj se to dogaja? Kadar nas mika napraviti katerisibodi slab dovtip ali izraziti kako žaljivo na račun našega tovariša le, da bi se drugi pri tem zabavali. Dalje tudi, če koga žalimo radi njegove telesne pohabljenosti ali radi kake njegove napake, katere se sam že dovolj zaveda in se je sam že dovolj sramuje. Spominjam se, kako je bilo, ko sem še sam hodil v šolo: Človeku je, kakor da bi moral počiti, kadar mora kaj smešnega obdržati zase le radi tega, ker bi se kdo drugi užalil, ako bi slišal. Toda kolikokrat se odtujimo najboljšim prijateljem radi enega samega slabega dovtipa; zasmehovanje je često brezsrčneje nego kreganje. Zato ga raje ne izustite ali pa vsaj pazite, da koga ne ranite ali užalite. Temu pravimo — vzgoja srca.)

Še nekaj za deklice!

Je troje jezikov, kravji, preišči in jeziki — opravljk. Zadnje dobimo najtežje. Zalibog se pogosto dobijo pri malih deklicah — toda prav pogosto tudi pri že odrastlejših. Ali tudi ve kdaj opravljate? O tem ne dvomim. Verjamem vam, da tega ne storite iz hudobnosti, temveč radi tega, ker jezik govori, ne da bi bil prej vprašal srce. Kaj pa pravi vaše srce k temu? Ste se-li že kdaj vprašale po tem? Je-li katera med vami, ki meni, da doprinese govoričenje o slabih dejanjih in besedah kaj dobrega? — »S tem se opomni na slabosti!« Na čegave slabosti? Na vaše lastne? Nikakor, vedno izklepetamo le slaba dejanja drugih. Ali mislite, da nam kaj pomaga, če nam kdo tiho v uho pošepče, da je Liza opetovano nalažala svojo mamico, ali pa, da prihaja Emin brat skrivaj šele po polnoči domov? Popolnoma nič nam to ne pomaga. Nasprotno, čim več govorimo slabega o drugih, temveč si škodujemo samim sebi. In čim več opazujemo okoli drugih, tem bolj zanemarjamo same sebe. Morda pa mislite, da drugim kaj pomagamo z opravljanjem? Saj ne slišijo ničesar, ker se vse godi skrivaj. In ali veste, kaj je najhujše? Ker ne izhaja opravljanje iz ljubezni, ne pozna tudi nikake svetosti, se nikoli ne drži resnice, temveč vse zavija in vsakomur vse verjame, kar je le njemu v prid. Dobè se opravljk, ki bi ne mogle niti muhe ubiti, pač pa morejo ubiti svojega bližnjika s tem, da ga okradejo njegovega dobrega imena in da iz najmanjšega njegovega pogrška napravijo celo roparstvo. Kar je prijatelj njenega nečaka slišal od svoje žene, ka-

1) So pa tudi še drugi vzroki, ki nas silijo, da molčimo. Kdor se ne vadi molčati, se tudi ne vadi misliti. Molčanje je predpriprava mišljenja in nekak zunanji znak, da prej prevdarimo, predno izpregovorimo.



teri je dekla pripovedovala, kaj je nekoč slišala perica skozi odprtino vrat — to je sveta resnica in če pride stvar zopet k oni klepetulji, ki je prva izklepetala, gotovo ne spozna več svojega lastnega dela. Vidite, ve se smejete. Toda, ali veste, da imajo take klepetulje cele trope pomažičev, namreč vse one lahkomišljenice, ki raznašajo kaj slabega le, da bi druge zabavali, ne da pri tem nameravali kaj nepoštenega?

Prav gotovo ste že vsi čitali v časopisih oglas: »Gotovo ozdravljenje revmatizma itd. oskrbuje...« Ali pa veste, kako se lahko ozdravimo opravljanja? Uganite! — Če se spozna, da se je bil samo opravljan in se spozna, kako je bilo pri tem vse izpremenjeno in popačeno, da človeku slabo prihaja radi raznašanja takih slik med ljudmi.

Priporočati vam hočem neko jezikovno vajo, kakor sem jo že dečkom priporočal. Mislite vedno na to: vaše srce in vaša pamet sta proti opravljanju. Vaš jezik pa je za opravljanje. Torej sta dva proti enemu. Mora torej jezik podleči. Seveda le,

## POGLED NA LITERARNO REVIJALNO LETO 1921

Bližamo se koncu koledarskega leta. Božič je pred durmi. Ob tem času delajo povsod bilance in jaz sodim, da ne bo škode, če podam tudi na tem mestu skromen pregled literarnega gibanja v »Ljubljanskem Zvonu« in v »Dom in Svetu« za časa zadnjih dvanajstih mesecev.

Po dosedanji tradiciji je bil zastavonoša slovenskega »oficijelnega« slovstva letos »Ljubljanski Zvon« pod uredništvom kritika Glonarja. Pri »Zvonu« je sodelovalo čedno število pripovednikov in pesnikov, pa tudi recenzentov. Izrazite literarne smeri »Zvon« letos ni imel. Bil je kakor je vsako življenje: kompromis med stari in novimi izkustvom in novimi doživetji. — Sodelovali so pri njem starejši avtorji in mlajši. Na uvodnem mestu proze je gospodaril Ivo Šorli z »Zgodbami o krščanskih čednostih in nečednostih«. Plehke stvari brez literarne črte. Pravo mesto bi jim bilo v feljtonu zabavnega dnevnika. V »Zvonu« so doobile prostora vsled naših literarnih razmer. Sodobno slovensko slovstvo trpi namreč na neproduktivnosti in je posebno z ozirom na prozo vedno v zadregi. Tako je prišlo do tega, da je slovensko prozo v »Zvonu« letos zastopal Šorli; upajmo, da brez kulturne ambicije.

Bolje nego literarni prozi se je »Zvonu« godilo z razpravami. Nad vsakdanost se je dvignil zlasti literarni historik Ivan Prijatelj, ki je priobčeval študijo »Duševni profili naših preporoditeljev«. Prijatelj je vsebinsko in oblikovno vseskozi dočnan, on piše samo o tem, kar pozna temeljito in kar docela obvlada. Mojster je v svoji stroki in spis z njegovim imenom je vselej dokument pristne duševnosti.

Ostali prispevki v »Zvonu« so bili povprečne vrednosti, pesmi so bile v najboljšem slučaju

ako hočete same na to paziti. Onim, ki se hočejo v tem vežbati, svetujem sledeče: nikoli ne govorite o kakem človeku kaj slabega. Če bi pa hotela to storiti kaka tovarišica, ji recite: »Uboga Lojzika!« Si-li ti zato nastavljena, da raznanaš okoli nesnago? Ne napraviš-li tudi ti mnogočesa, kar bi si drugi, ki te ne poznajo in ljubijo, lahko krivo tolmačili?

Veliki cerkveni oče Avguštin pripoveduje neke v svojih spisih o svoji materi — preprosti ženski — in pravi, da najlepša njena lastnost je bila ta, da ni o drugih nikoli govorila žaljivih ali grdih stvari. Poslušajte, kako pravi on sam: »Ako je vpričo nje hotela katera izliti svoje sovraštvo nad kako ne-pričujočo neprijateljico, tedaj ni nepričujoči nikoli ničesar razkrila, temveč vplivala na obe pomirjevalno, da ste se sprijaznili.«

Vidite, skoro bo temu 2000 let in vse one tedanje klepetulje so že davno pozabljene — toda tej materi je sin postavil večni spomenik in menim, da ni med vami nikogar, ki bi ne želel postati njej enak.

srednje, navadno pa šibke. Župančič letos ni izpregovoril.

»Dom in Svet« je vozil to leto zelo neenakomerno. Izprva (zvezek 1—3) je šel po novem koložu najmlajših. Podbevšek in Jarc sta se oglašala v njih imenu. Mimo proze pa gre prvo mesto v letošnjem »Dom in Svetu« Ivana Preglja štiri-dejanski drami »Azazel«. To je umetnina polna blage vonjave kakor mehka orientalska noč. Bereš jo, pa meniš, da se odigrava pred tabo. Nad vse prijetno čustvo te pogreje ob njej in pomirjen odlagaš »Dom in Svet« iz roke. Še je sveže sile v nas, ki bo dala slovstvu močnega soka.

V nadaljnjih zvezkih »Dom in Sveta« se je oglasil Stanko Majcen s par kratkimi prozami. Koncizen je v koncepciji in dovršen v izdelavi: ena beseda pri njem zaleže več nego cela stran kje drugje. Problemom sega do dna z enotno značenostjo, v kateri pokaže dogodek in situacijo. Majcen je ogelni kamen naše nastajajoče zrele literature.

Obe reviji, »Ljubljanski Zvon« in »Dom in Svet« se z novim letom preuredita. Prvem bo skušal dati zamaha Fran Albrecht. Dvigniti hoče »Zvon« nad nivo zadnjih let in zbira v ta namen krog sebe vse razpoložljive sile, od Vladimirja Levstika pa do najmlajših.

»Dom in Svet« pride z novim letnikom pod okrilje Silvina Sardenka (drja. Al. Merharja). Menim, da pomeni že gola izprememba v uredništvu program »Dom in Sveta« za bodočnost. Naposled je to tudi umljivo. »Dom in Svet« je bil zadnja leta premoderen za krog, ki ga vzdržuje. V prihodnje bo hodil bržčas po pohlevnejših potih.

Pravega, izrecnega mesta za najmlajši literarni naraščaj torej po novem letu ne bo ne pri »Zvonu«, ne pri »Dom in Svetu«. Zato si mlajši



pomagajo sami. Osnovali so si mesečno revijo »Trije Labodje«, kateri stojijo ob zibeli pesnik Anton Podbevšek, komponist Marij Kogoj in estetik Josip Vidmar. Krog njihovih sotrudnikov se pridno množi.

Poskus široke nove smeri, ločitev literarnih

## NAŠI GROBOVI.

**Alojzij Bukavec.** V ponedeljek, dne 26. t. m. je umrl na Proseku naš mladi tovariš Lojze Bukavec. Matural je v Kopru l. 1909. in nato nastopil trnjevo pot slovenskega učitelja. Služboval je v raznih krajih tržaške okolice, v poslednjem času na Proseku, ki mu je bil rojstni kraj in dom.

Bukavec je postal žrtev svojega poklica in svetovne vojne. Kot učitelj je moral živeti ves čas ob najnižji plači — bil je eden izmed tistih nesrečnikov, ki čakajo že 13 let na defenitivno imenovanje, a ga še do danes niso dočakali. Poleg te nesreče, je zadela Bukavca še druga: bil je vpoklican. Služboval je kot priprost vojak pri raznih vojaških oddelkih. Kot saper je preromal razne fronte, na soški fronti je bil kot telefonist izpostavljen v prvih jarkih na najnevarnejših točkah, tako na Kalvarji in Sabotinu. Tam je gledal cele mesece vsak trenotek smrti v obraz.

Nobeno čudo ni, da mu je tako življenje prerahljalo živce in mu izpilo fizične moči. Tembolj zato, ker je bil mehka, občutljiva in dobra duša.

Bukavec je bil nadarjen tovariš, ki se ni zadovoljil z znanjem, nabranim na srednjih šolah. Njegov duh je šel globlje. S sedanjim družabnim ustrojem se ni mogel strinjati; spoznal je krivičnost sedanjega družabnega reda, ne samo s svojim razumom in s svojim duhom, temveč je občutil to krivičnost tudi na svoji lastni koži, občutil jo je kot učitelj in kot vojak. To razbolelo razmišljanje ga je deprimiralo in je pospešilo njegovo končno pot.

Trpel je na živcih, o počitnicah se je moral podvreči operaciji na želodcu, zatem se ga je lotila sušica, ki tako ljubi naš stan. Omaгал je in izdihnil, popolnoma izčrpan.

V sredo, 28. t. m. je bil pogreb. Kdor je bil navzoč, ta se je prepričal, kako zelo je moral biti priljubljen tovariš Bukavec. Pogreb je bil za vas Prosek nekaj izrednega. Spreveda se je udeležila vsa šolska mladina, tovariši in tovarišice od vseh strani in mnogo vaščanov in meščanov. Žalostinke je pelo dvoje pevskih društev, krsto so nosili »Sokoli« a vence domača dekleta v krasnih narodnih nošah. Ves čas spreveda je igrala godba mrtvaške koračnice in turbojno je brenkal edini zvonček na domačem zvoniku. Pri odprtem grobu je govoril preds. trž. uč. društva tov. Daneu, nato ena izmed učenk pok. to-

duhov nam torej prinaša literarno novo leto 1922. Bodimo vpričo te majhne domače slovstvene prekucije vedri optimisti ter imejmo v bodočnost upanje in vero! Če bo tako, uspehi ne izostanejo, ker ne morejo izostatiti!

STANO KOSOVEL

variša in za njo tov. Cibic Franc v imenu vaščanov. Mnogo oči je bilo rosnih.

Tovariš Bukavec, zdaj si defenitiven, nas še čaka to grenko imenovanje! Blagor tebi!

### Josipini Markežič - Janovsky v spomin

Smrt kosi in redči naše že tako razredčene vrste; zdi se, kakor da ne bi bila zadovoljna, da nam je pokosila od avgusta sem dva draga tovariša, izbrala si je zopet iz naših vrst svojo žrtev in ta si Ti, draga Josipina. Odšla si! Da je učiteljsko življenje hud boj, si poskusila Ti, draga, bolj kakor sleherna izmed nas. Ni čuda, da je nehala biti Tvoje blago srce vsled sile in števila udarcev, ki so neprestano padali na Te. Tožbe ni bilo iz Tvojih ust, prenašala si molče vse; le Tvoje mile, dobre oči so govorile večkrat, da

tak gleda, kdor živi,  
ker je živeti treba  
in ve: tolažbe ni  
ne od ljudi, ne z neba.

Spremljali smo Tvoje zemeljske ostanke iz prijaznega zdravilišča v Ancaranu na pot proti kraju, kjer si več let izvrševala vestno in požrtvovalno svoj zvišen poklic. Vem, da Ti je bila pot, po kateri so Te nesli k večnemu počitku, izmed vseh najljubša. Tvoj duh je plaval nad žalostnim sprevodom in je jemal slovo od znanih krajev, kjer si imela toliko spominov. Prvi pozdrav Ti pošilja iz daljave Dekani, kjer boš snivala svoj večni sen. Pozdravlja Te »Kortina«, bivališče Tvoje prve sreče, kraj Tvojega materinstva. Teško gre Tvoj duh mimo tega Tebi tako dragega kraja. Pogrešaš svojo, od prevelike žalosti potrto mater in drago sestro, ter brate, ki Te ne morejo spremljati na tej žalostni, zadnji poti? Pogrešaš klic nedolžnih dveh bitij, ki sta s Tvojim odhodom izgubile predobro mamico? Glej, že prihaja njih misel do Tebe, izročec Ti zadnji pozdrav, zadnji poljub, ..

Ko se je ob odprtem grobu poslavljajal od Tebe tovariš v imenu vseh, so bile oči prisotnih solzne, zlasti šolske mladine, ki Te je ljubila in Te bo ohranila v najboljšem spominu. Zdelo se je nam vsem, da čujemo Tvoj dragi glas, ki nam pravi: »Končana je moja pot, končano trpljenje. Odslej bom počivala v zemlji, kjer je zakopana pred letom dni kri moje krvi, kjer sta zakopana moja ljuba otroka.»

Spavaj v miru nepozabna Josipina in lahka naj Ti bo zemlja tužne Istre!

## IZ ORGANIZACIJE.

**Iz seje vodstva »Zveze«.** Vodstvo poroča iz svoje seje, ki se je vršila dne 13. dec. 1921. to-le:

I. Odbor tržaškega učiteljskega društva je poslal vodstvu ulogo, v kateri izjavlja, da se v principu strinja s predlogom o »Samopomoči« sprejetim na zadnjem delegacijskem zborovanju ter predlaga, da se poviša mesečna članarina članov na 6 L in naj se za povišek ustanovi poseben fond. Poslal je tudi

pravila, ki naj bi služila kot podlaga za pravila, ki se imajo še sestaviti. Vodstvo »Zveze« sklene, da se poslana pravila prouče in objavijo v januarski številki »U. L.« v razpravo.

II. Vsled pritožb nekaterih učlanjenih društev, da ne prijemajo stanovskega lista, se določi, da se ga pošilja na naslov društvenega predsednika.

III. Tolminsko učiteljsko društvo sporoča, da je votiralo 200 L podpore za »Zvezni« zbor.

IV. Urednik hrv. mlad. lista »Naše Nade« Vinko



Šepić javlja vodstvu, da se odpoveduje uredništvu lista vsled preobilice drugih poslov.

Vodstvo upošteva njegove razloge za odpoved in jo vzame na znanje.

«Naša Nada» dobi tedaj s prihodnjim letom novega urednika, in sicer v osebi priznanega hrvastkega književnika.

V. Sežansko uč. društvo voli «Zvezinemu» pevskemu zboru 200 L. podpore.

Glede sestanka trž. in sež. tovarišev v svrhu pogovora o roditeljskih sestankih, se sklene, da se obrne na pristojno oblast, ki naj izda za sestaneke dovoljenje in prepusti za obdržanje istega potrebne prostore na Opčinah.

#### Vodstvo.

**Učiteljstvo in upravne volitve.** — Po informacijah Zvezinega predsednika je orožano pasivne volilne pravice le ono učiteljstvo, ki je plačano od občine, vsled česar odpade nameravani skupni nastop.

Ob tej priliki ponavljamo, kar smo že svoječasno sporočili. Učiteljstvo naj se posluži svojih državljanških pravic in naj poseže v upravne volitve kjerkoli pozna dovolj razmere. Ne sme pa zagrešiti pri tem ničesar, kar ni družljivo s častjo poštenega človeka in možatega značaja. Upre naj se korupciji vselej in povsod, naravnost ali indirektno ter pomaga z vsemi silami pisati sodbo velikim grehom, ki so se zagrešili v dolgi dobi vojnega in poveljnega gospodarstva nad ljudstvom. Svoj ugled in vpliv naj zastavi, da se dvignejo naše široke plasti do veljave, ki jim je nihče vladajočih ni hotel priznati do današnjega družbenega prevrata. Kolesje zgodovine gre svojo železno pot, množice brez imena terjajo svoj delež na kulturi in človeka dostojnem življenju, ponižani vstajajo in sodijo vse, ki niso verjeli, da bi prišla sodba. Učiteljstvo ima le dvoje na izbiro: ali s tem ljudstvom, ki tvori pravzaprav narod, njegovo ogromno večino, ali proti ljudstvu!

#### II. seja organizacijskega odseka 18. dec 21.

1) Sklene se sklicati upravni odbor k seji šele spomladi in to radi prevelikih izdatkov, ki bi jih Zveza težko zmogla.

2) Vprašanje urednika «Nove nade» se reši iz predsedstva. Tov. Šepić, dosedanji urednik, se je namreč odpovedal radi preobilnega posla.

3) Izobraževalna akcija tov. Hreščaka se vrši v okvirju Zveze.

4) Priporočena se vodstvu organizacije, naj nakaže sotrudniku, ki je zbiral gradivo za «Novi rod» tekom l. 1921, primeren honorar. Določi naj se v sorazmerju s honorarjem nabranih prispevkov (25%).

5) Določi se uredniku «Nov. roda» tov. Samcu honorar za l. 1921.

6) V seji organizacijskega odseka, ki bo januarja, se zavzame stališče glede šolske autonomije, upošteva se naziranje italj. tovarišev v tem vprašanju.

7) «Učiteljski list» se izdaja v l. 1922 v revijalni obliki.

8) Cena «Ročnega zapisnika» za l. 1922 bo 3 L. 50 stot. in ga prejmejo okrajna učiteljska društva za vse svoje člane. Denar pošljejo Zvezinemu blagajniku tov. K. Gruntarju v Trstu, ul. Molin grande 16. I. Precizirati je treba, da je denar za zapisnik.

«Postojnsko učiteljsko društvo» je imelo svoj izredni občni zbor v nedeljo, dne 20. nov. t. l. ob 10. uri v ljudski šoli v Postojni. Dnevni red in potek zborovanja je bil ob kratkem tak-le:

Predsednik tovariš Lampret Fortunat po pozdravu 60 navzočim članom obsoja z ozirom na važnost dnevnega reda neudeležence, ki niso opravičeni in priporoča takim čitanje zelo umestnega članka v Uč. listu «Zajedavci». Posebej pristržno pozdravi navzočega predsednika Zveze, tov. Germeka.

**I. Zadnje delegacijsko zborovanje v Vipavi.** Tam je bilo postojnsko učiteljsko društvo ponovno napadeno. Po kratkih pojasnilih obširno zagovarja takratni predsednik društva tov. Šraj svoje stališče in predlog odbora za spremembo sklepa Zveze proti 8 dnevnemu štrajku.

Upoštevalo se je takratne težke razmere in mnenje odbora je bilo, da bi zadostovala 2 dni za efektne učine stavke, ter bi bila 8 dnevna le ponesrečen poizkus. Zavrača očitek izdajstva in nediscipliniranosti, ker je odbor Zvezi le predlagal spremembo njenega sklepa. Odbor je bil pripravljen, pokazati solidarnost, ako bi bila Zveza vstrajala pri svojem prvotnem sklepu.

Tov. Kmet je nasprotnega mnenja. Šraj je kriv, ker ni brezpogojno izvršil sklepa Zveze in s tem pokazal nediscipliniranost, vključ vsem poznejšim posledicam takega koraka. —

Tov. Šraj zavrača te trditve z ozirom na prvotno pojasnilo, ker je bilo treba računati z razmerami in z uspehom stavke.

Tov. Lampret: Misli, da je za tako važen korak potrebno prej zvedeti za mnenje društvenih odborov in stavko dodobra pripraviti, kar je ravno hotel tov. Šraj.

Občni zbor na vprašanje ali odobruje stališče tov. Šraja in odbora ali ne, prizna pravilnost postopanja z vsemi glasovi, proti glasu tov. Komarjeve.

(Opomba: S tem je odgovorjeno delegaciji v Vipavi in zadeva za «Postojnsko uč. dr.» končana!)

**II. Gmotno vprašanje učiteljstva postojnskega okraja.** Tov. Šraj utemeljuje sledečo resolucijo:

Učiteljstvo postojnskega okraja zbrano na svojem izrednem občnem zboru dne 20. 11. v Postojni izjavlja, da je s svojim gmotnim položajem skrajno nezadovoljno, ker

a) zvišane drag. doklade, ki se nam obljubujejo že celo leto, so do danes ostale samo obljuba. Kakor nekdanj se izgovarja država na deželo, a dežela na državo.

b) Stanarina in vodstvena doklada, kakoršno prejema goriško učiteljstvo se nam še danes ne izplačuje. Smatramo to za kričečo krivico! Deželna uprava goriška pač pobira tudi v postojnskem okraju vse doklade, a ne plačuje tudi učiteljstvu tega okraja tistega, kar mu polnopravno gre. —

c) Meščanskošolsko učiteljstvo našega okraja je plačano v osnovni plači napram istemu v Trstu za celih 1000 L nižje. To nam bo meščansko šolstvo, ki nam je neobhodno potrebno, ubilo.

d) pokojnine našega učiteljstva so tako nizke, da onemogočajo življenjski obstoj.

Zato zahtevamo:

1.) Spričo neznosnih draginskih razmer, naj se nam nakaže čimprej nova draginjska doklada, šteta od 1. jan. 1921. Na račun tako izvedene regulacije naj deželni komisar svojemočno takoj dovoli iz-

\*) «Ljudi je treba najprej spoznati, čas, okolščine... in potem previdno, po prstih»... Če bi se tega držali, še danes bi ne bilo Zveze!

Ur.



plačilo vsakemu aktivnemu učitelju in učiteljici mesečnih 100 L, počenši s 1. 1. 1921.

2.) Stanarina in opravilna doklada, kakršno vživa goriško učiteljstvo, se učiteljstvu post. okraja takoj nakaže z vzvratno vrednostjo od 1. prvega meseca po dnevu, ko je naš okraj pravomočno prešel v območje goriške dežele.

3.) Meščansko-šolskemu učiteljstvu naj se osnovne plače s 1. okt. 1921 zenačijo z osnovnimi plačami, ki jih vživa meščansko učiteljstvo v Trstu.

4.) Popolnoma neprimerna pokojnina dež. učiteljstva naj se takoj z deželnimi pripomočki potrebam primerno zviša. —

Resolucija je bila soglasno sprejeta.

**III. Opcija in definitivno nameščenje.** Tov. Šraj predlaga sledečo resolucijo:

Spričo negotovosti, ki mu povzroča nemir in gmotno škodo, učiteljstvo postojnskega okraja ponovno zahteva, da se opcijske prošnje in prošnje za za def. nameščenje čimprej rešijo.

**IV. Volitve.** Na predlog tov. Vadnjala je bil izvoljen ta-le odbor, ki se je takoj po zborovanju konstituiral tako: Lampret Fort, predsednik; Starman Franc, podpred.; Kenič Andrej, tajnik; Volk Viktor, blagajnik; odborniki: Vilhar Tinka, Mercina Iv. in Fr. Verbič (Tov. Kmet ni sprejel volitve v odbor).

**V. Slučajnosti.** 1.) Občni zbor izvoli tov. Lampreta v upravni odbor Zveze. Izvolitev velja 2 leti.

2.) Učiteljstvo soglasno odobrava uvodni članek v Uč. listu št. 22 pod naslovom «Zajedavci» ter poziva zadnjič vse še neučlanjeno učiteljstvo, da se organizira.

3.) Učiteljstvo protestira proti utesnitvi osnovnih državljskih pravic, ki se mu jemljejo stem, da učiteljstvo nima pasivne volilne pravice v občinske zastope.

4.) Učiteljstvo enodušno odklanja vsakršno prodajo zvezkov in knjig. Obenem zahteva, da se mu

tiskovine in zahtevane knjige dostavljajo po pošti ali po železnici.

5.) Za poučevanje ročnih del naj se podeli posebna nagrada.

6.) Učiteljstvu naj se tiskovine in uradni odloki dostavljajo vedno dvojezično.

Vse resolucije in predlogi so bili soglasno sprejeti. Nato smo se razšli. —

K.

Za «Zvezni zbor» se je priglasilo nad 100 pevk in pevcev. Stroški skupnih vaj bi tedaj preseglji vsoto, ki je bila prvotno v proračunu. Treba bo najti pot, ki bo z manjšimi stroški pripeljala do cilja. Zaradi tega sklicuje načelstvo zbora dva sestanka za dne 12. januarja 1922 ob 10 predpoldne. In sicer: Za pevke in pevce tolminskega okraja v Tolminu pri Brauničarju; za one postojnskega okraja pa v Postojni pri Paternostu. Člani iz Cerkljanskega se pridružijo Tolmincem. Na teh sestankih se bodo tudi preiskovali. Skupna vaja za te in vse ostale pa je določena na dne 25. januarja ob 9. v dvorani Gosp. društva v Škednju pri Trstu. Dne 24. 1. zvečer bo pa koncert, katerega vzpored se pravočasno objavi. V našem listu, kakor tudi v «Edinosti».

«Novi Rod»: Zvezino vodstvo je poskrbelo, da bo izhajal drugi letnik mladinskega lista v novi opremi. Naslovna stran in vse vinjete se izpremenijo.

Ali se tudi člani «Zveze» zavedajo svojih dolžnosti? Redka so šolska vodstva, ki so vposlala upravništvu število članov za drugi letnik. Ne zadostuje glasovati za dobre predloge, treba je tudi izvrševati sklepe. Kdor še ni naznanil števila naročnikov naj tedaj to nemudoma stori.

**Poročanje «Edinosti».** Ugotavljamo, da na našo notico, kako je razumeti trditev, ki jo je «Edinost» zapisala o priliki Zvezinega zborovanja v Vipavi, da tov. Hreščak edini ne razume položaja v deželi, ni od nikoder nikakega odgovora. Nas veseli, zato denemo piko!

## UČITEL. SAMOIZOBRAZBA

Mlajše učiteljstvo ima 8. januarja ob 11. uri sestanek v šolskem poslopu na Opčinah, da razpravlja v svrhu samonaobrazbe o perečih socioloških vprašanjih. Za sestanek so se določile Opčine, da se tržaški tovariši lažje udeležijo.

Na poziv, ki ga je izdal tov. Hreščak v zadevi samonaobrazbe učiteljstva, se je odzvalo tako malo tovarišev, da upravičeno dvomimo, ali ve učiteljstvo, zakaj gre sploh pri tej akciji. Zabavljamo proti tolminskemu «učiteljskišču», zahtevamo peti, šesti letnik, zahtevamo «akademično» naobrazbo, menda tudi že doktorski naslov za učitelja, frazarimo ob vsaki priliki o vzvišenih nalogah našega stanu, o velikem našem kulturnem delu, ki ga hočemo in moramo vršiti, pa ne čutimo, da je vse le humbug, da se samo smešimo z mogočnodonečimi resolucijami, s slovesnimi frazami, z napihovanjem važnosti našega dela! Če se človek ozre na število priglasencev za izobraževalno akcijo, se ne more otresti uverjenja, da nismo resni, ko ponavljamo oni samodopadljivi ritornelo o petem letniku, o «akademični» naobrazbi in kaj še vsem! Nele, da nismo resni, kaže marveč, da vidimo pravzaprav zgolj privilegije, ki jih daja v

meščanski družbi akademični naslov in da bi se radi topli zanj samo radi ugodnosti, ki gredo z njim. Če le kaj, so Hreščaku došle priglasitve dokaz, kako malo je učitelj naobražen v vseh onih stvareh, ki bi jih moral poznati, če se hoče šteti med intelektualce. Ne samo dokaz, tudi obtožba so! Stirje letniki učiteljskišča, kakor je obstajalo pred svetovno vojno, so nam postali višek vede. Srečen, kdor ima Krezove zaklade znanja, zbranega na takem učiteljskišču! Nihče pa ne vidi zijajoče praznine, ki ji je vzrok ravno sistem predvojnega učiteljskišča, nihče ne vidi, da je ta sistem pustil učitelja popolnoma v temi v vseh vprašanjih, ki zadevajo družbo in državo in ki so take silne važnosti, da je človek nevednež in kakor slepec v življenju, pa če je drugače še tak strokovnjak, če si sam ne nadomesti, česar mu uradna znanost ni dala. Nekoliko sociološkega spoznanja oskrbeti učiteljstvu je ravno namen pričete naobrazovalne akcije. Kakor vidimo si je posebno mlajše učiteljstvo tako v svesti svoje duševne jakosti, da gre lahko mimo velikih vprašanj. Ne čuti potrebe, da bi jih vsaj zase reševalo! Zato bo pa v desetih, dvanajsetih letih zažrivena in malodušna ovira napredku, vsakršnemu prizadevanju, da bi šel človek više, bo grad reakcije v težki borbi za luč in osvobojenje delavnega ljudstva.



## ŠOLSKE VESTI.

Še enkrat tolminsko učiteljske. V prihodnjih terminih namerava tolminska izpraševalna komisija pripustiti k maturi kandidate eksterniste, ki so obnemogli v tretjem, četrtem in naslednjih razredih gimnazije oz. realke.

V naših razmerah ni več čudno, če bodo naredili za učitelje ljudi, ki bi bili mogli postati pred vojno k večjemu zakoniti pisarji. Bolj čudno pa bo, če se bo potem še vzdržalo tolminsko učiteljske, ker bo vsak

## KNJIŽEVNOST IN UMETNOST

### Cankarjeva dneva v Škednju.

«Ampak v vsakem očitaniu in v vsaki hvali se je ponavljala pesem, ki sem se tako navadil nanjo, da mora biti zapisana tudi na mojem grobu: «To ni za ljudstvo!»

Naše ljudstvo ne mara takih reči, naše ljudstvo ni zrelo za take reči, ne ponujajte našemu ljudstvu torte, ko je komaj žgancev vajeno!

Nekaj mladih ljudi je začutilo potrebo, da pokažejo ljudstvu, slepcu doslej, pot do resnice. Ampak tudi njim je zabrnela v ušesa naša narodna himna: «To ni za ljudstvo!»

Na te Cankarjeve besede sem se spomnil, ko sem nehoti slišal oceno tistega ljudstva, ki mu pravi Cankar: narod.

«Sempeterska ulica sega od Drave do Jadranskega morja», pravi Cankar nekje drugje. Tudi teh besed sem se domislil.

In zato naj bo vse to za uvod.

\*\*\*

Nobeno ljudstvo še ni slavilo tako svojih mož: v sencu bajonetov.

A razblinila se je senca in pozabljen je bil napovedani napad že koj po predavanju. In ko so nas objeli prvi akordi Chopinove «Mrtvaške koračnice», so se pesti razklenile in naše uboge beraške dlani so postale mehke, kakor da nosijo vroča, utripajoča srca najbogatejšemu slovenskemu možu naproti.

Taki smo prehodili pot od «Erotike» do «Hlapca Jerneja», od mehke «Ljubezenske etude» do glasno vpijočega, od groznih udarcev strtega srca v Kogojevi «Fugi».

«Ne prosim, — pravico terjam od «Tebel» Kdor je bil navzoč, ne bo zabil teh besed.

In po oddihu: «Tuje življenje!» To ni bila dvorana — to je bil mrzel grob, ki smo stali v njem. Mrzel in trd in neizprosni. Pa smo padli pred božje obličje in vsak je zopet našel sam sebe v mirnem vse odpuščajočem razpoloženju, ki veje iz «Grešnika Lenarta» in Försterjevega «Z glasnim šumom s kora...»

V srca je posvetilo božje solnce.

\*\*\*

Tak je bil vzpored prvega dne. Ne pojnim, da bi bili imeli že kje izbranejšega.

\*) Cankarjeva dneva je priredil odbor društva kulturnih delavcev, ki so mu člani sami tovariši. Tudi sodelovali so sami člani «Zveze». Gostovala sta igralca Skrbinšek in Sila. V daljših ulogah so nastopili tovariši: Anica in Jelica Čok, Srečko Kumar ter Albert in Karel Širok.

raje preje poizkusil na gimnaziji, in če tam ne pojde, je še vedno čas za učit. maturo, ne da bi bilo treba študirati na tolminskem pedagogiji.

Baje se je že nekaterim kandidatom obljubilo, da bodo nastavljeni tudi v slučaju negativnega uspeha in bodo lahko naknadno ponavljali maturo. Neverjetno ni, ker je že sedaj nastavljen v tolminskem okraju učitelj z — dvema gimnazijskima razredoma.

**Berila za ljudsko šolo.** O knjigah, ki jih je izdal «Istituto scient. editoriale» čujemo pritožbe, da so predraghe. S stvarjo se bomo v kraktem pobavili.

Podrobna, a tudi površna kritika posameznih ulog je izšla v Edinosti pod rubriko: «Domače vesti!»

Drugi dan je bil posvečen «Kralju na Betajnovi». Ta drugi dan je še prekosil prvega.

Odvsepovsod so prihitele množice, da se priklopijo spominu umetnika, ki je izkrvavel zaradi spoznanja.

In največ je bilo ljudstva. Naroda je bilo malo!

R.

\*\*\*

O priliki tretje obletnice Cankarjeve smrti je izšla v Ljubljani posebna Cankarjeva številka «Kresa» z različnim zanimivim gradivom, ki se nanaša na velikega pokojnika. «Ljubljanski Zvon» pa se je spomnil svoje že davne obljube in je izdal «Cankarjev zbornik», ki je bogate vsebine in okusne opreme in ga lahko štejem med najboljša letošnja knjižna darila.

Naša založba v Trstu izda že v najkrajšem času nekaj knjig. Prva knjiga, ki izide, bo zgodovinski roman Ivana Preglja — «Plebanus Joannes», druga bo zbirka novelic in črtic Franceta Bevka — «Faraon», tretja knjiga bodo ilustrirane «Srbske narodne pripovedke», ki jih je prevedel Alojzij Gradnik. — Hvala Bogu, da so vsaj srbske narodne pripovedke in ne morda zopet kak Čika Jova, s katerim nam Gradnik tako rad postrelal! Ne moremo si misliti, zakaj naše založbe tako radi zalagajo vsakovrstne prevode, dela slovenskih umetnikov pa navadno prezirajo in plačujejo skopo. Če že ne poedini založniki, bi morala vsaj založbena društva skrbeti predvsem za slovensko slovstvo; razpisovati nagrade in izbirati najboljše dela. In če ni domačih, potem šele poseči po prevodih! Boljši naš vrabec kakor sosedov golob; ali vsaj: boljši naš golob kakor sosedov!

«Trije Labodje», elitna umetniška revija, glasilo mlajše struje, je izšla. Pri beletriji so zastopani: Vida Taufer, Joža Cvelbar, Josip Piber, Zdenko Skalinacky, Stane Melihar, France Onič, Ciril Vidmar, Vladimir Premru. Znanstvo: Josip Vidmar, Slikarji: Tone, France Kralj in Venio Pilon. Glasba: Marij Kogoj.

Franceta Bevka: Pesmi so izšle v Gorici in so ilustrirane od Frana Kralja. H knjigi se še povrnemo.

### LISTNICA UREDNIŠTVA.

Vsled slučaja s ponatisom Hreščakovega odprtega vprašanja v 24. številki izrecno odklanjam odgovornost za... tehnično stran lista. — Drugo naj ostane danes v peresu.

J. Pahor.